

Analysis of legal issues in the application of EPC contracts in the construction sector

Makhsetbay KARABAEV¹

Tashkent State University of Law

ARTICLE INFO

Article history:

Received June 2024
Received in revised form
15 July 2024
Accepted 15 July 2024
Available online
25 August 2024

Keywords:

Civil Code of the Republic of
Uzbekistan,
Urban Planning Code of the
Republic of Uzbekistan,
EPC contracts,
FIDIC,
Silver Book.

ABSTRACT

The scientific article focuses on the exploration of contractual relations specific to construction contracts within the framework of international private law, particularly in the context of the Republic of Uzbekistan. The research emphasizes the increasing importance of the EPC (Engineering, Procurement, and Construction) model, especially in public-private partnerships, in the construction sector. Despite its growing relevance, the legal literature in Uzbekistan lacks comprehensive coverage of the regulatory aspects of EPC contracts, which hinders legislative development in this area. To address this gap, the study will draw upon a range of sources, including local and international educational materials, doctrinal writings, normative acts, academic articles, and resources from legal and construction firms' websites.

2181-1415/© 2024 in Science LLC.

DOI: <https://doi.org/10.47689/2181-1415-vol5-iss4-pp100-106>

This is an open access article under the Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

Қурилиш соҳасида ЕРС-шартномаларининг қўллашдаги ҳуқуқий муаммолар таҳлили

АННОТАЦИЯ

Калит сўзлар:

ЎР Фуқаролик кодекси,
ЎР Шаҳарсозлик кодекси,
ЕРС-шартномалари,
ФИДИК,
қумуш китоб.

Тадқиқотнинг илмий қизиқишлари халқаро хусусий ҳуқуқ доирасидаги муайян турдаги қурилиш шартномаларига оид шартномавий муносабатлар табиати ва унинг Ўзбекистон Республикасида қўлланилиши ўрганилишидан иборат. Бу ЕРС модели асосида қурилиш лойиҳаларини амалга ошириш, жумладан, давлат-хусусий шериклик иштирокидаги лойиҳаларнинг оммалашуви билан боғлиқдир. Ўзбекистон ҳуқуқий адабиётида ЕРС-шартномаларининг ҳуқуқий тартибга солишининг ўзига хос хусусиятлари билан боғлиқ

¹ Doctoral Student, PhD, Tashkent State University of Law. E-mail: jadid2002@mail.ru

масалалар етарлича ёритилмаган, бу эса мазкур соҳада қонунчиликнинг ривожланишига ёрдам бермайди. Шу муносабат билан тадқиқот учун маҳаллий ва хорижий ўқув адабиётлари ва бошқа доктринал манбалар, норматив ҳужжатлар, мақолалар, юридик фирмалар ва қурилиш ташкилотларининг веб-сайтлари фойдаланилади.

Анализ правовых проблем применения ЕРС-контрактов в строительной сфере

АННОТАЦИЯ

Ключевые слова:

Гражданский кодекс
Республики Узбекистан,
Градостроительный
кодекс Республики
Узбекистан,
ЕРС-контракты,
FIDIC,
Серебряная книга.

Научный интерес данного исследования сосредоточен на изучении сущности договорных отношений в отдельных видах строительных договоров в рамках международного частного права и их применения в Республике Узбекистан. Особое внимание уделяется анализу ЕРС-контрактов (Engineering, Procurement, Construction), которые становятся все более популярными, в том числе в контексте государственно-частного партнерства. В юридической литературе Узбекистана недостаточно освещены вопросы правового регулирования таких контрактов, что замедляет развитие соответствующего законодательства. Для проведения исследования планируется использование отечественной и зарубежной учебной литературы, доктринальных источников, нормативных актов, статей, а также материалов с веб-сайтов юридических фирм и строительных организаций.

Ўзбекистон Республикасининг иқтисодиётининг драйверларидан бири ҳисобланган қурилиш соҳасининг ривожланган давлатларининг қурилиш соҳалари билан интеграция соҳасида ФИДИК уюшмаси томонидан ишлаб чиқилган Кумуш китобга асосланган ЕРС-шартномалари алоҳида ўринга эга. Намунавий шартнома шаклларни қўллаш имконияти исботланганига қарамай, уларни жорий этиш шартномавий муносабатларни тартибга солишдаги ҳуқуқий ёндашувларнинг жиддий фарқлари сабабли қийин бўлиши мумкин.

ФИДИК намунавий шартнома шаклларининг континентал ҳуқуқдан фарқлари қуйидагиларни ўз ичига олади:

- олдиндан баҳоланган зарарлар (liquidated damages);
- барча муҳим жиҳатларда бажариш (substantial completion);
- адъюдикация босқичида қабул қилинган қарорларнинг мажбурийлиги;
- жавобгарликни чеклаш ва ҳуқуқдан воз кечиш;
- даъво бериш тартиби бўйича махсус вақт чегаралари;
- қутилмаган хавфларни пудратчига юклаш;
- мустақил инженернинг мавжудлиги;
- буюртмачи томонидан шартномани бир томонлама бекор қилиш;
- камчиликлар учун белгиланган фуқаролик-ҳуқуқий жавобгарлиги;
- мақсадга мос келувчи натижаларга мувофиқлик концепцияси ўрнига оқилона саъй-ҳаракатлар ва билимларни қўллаш.

Аслида, Ўзбекистон қонунчилиги билан зиддиятларнинг рўйхати анча кенгроқ. Қуйида ЕРС-шартномалар учун қўлланилиши мумкин бўлган айрим қоидалар кўриб чиқимиз.

1. Олдиндан баҳоланган зарарлар

Намунавий шартнома ва Ўзбекистон Республикаси фуқаролик қонунчилиги мажбуриятларнинг бузилиши оқибатларини турлича тартибга солади. Ўзбекистон Республикаси қонунчилигида асосий жазо сифатида неустойка белгиланган. Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 260-моддасига кўра, неустойка – бу мажбурият бажарилмаган ёки лозим даражада бажарилмаган ҳолларда қарздорнинг кредиторга тўлаши лозим бўлган пул суммаси. Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 14-моддасига кўра, ҳуқуқи бузилган шахс унга етказилган зарарларни тўлиқ қоплашни талаб қилишга ҳақли, агар қонун ёки шартнома бошқача ҳолатларни назарда тутмаса. Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 325-моддаси эса, агар мажбурият бажарилмаган ёки лозим даражада бажарилмаган ҳолларда неустойка белгиланган бўлса, зарарлар неустойка билан қопланмаган қисмида қопланиши кераклигини белгилайди. Умумий ҳуқуқ тизимида мажбуриятларнинг бузилиши учун асосий оқибат сифатида зарарларни қоплаш кўзда тутилади. Хусусан, олдиндан баҳоланган зарарлар институти қўлланилиши мумкин бўлиб, у бузилишдан бўлиши мумкин бўлган зарарларнинг миқдорини аниқлашни ўз ичига олади. Шундай қоидалар, жумладан, ЕРС моделларида, судда зарарларни исботлаш билан боғлиқ харажатлардан қочиш имконини беради.

Бироқ, Ўзбекистон Республикаси қонунчилиги бундай институтни назарда тутмайди. Олдиндан баҳоланган зарарлар институтининг Ўзбекистон Республикаси қонунчилигида мавжуд эмаслиги, шу билан бирга, амалиётда судлар бу институтни ёки шартномавий неустойка сифатида, ёки зарарлар сифатида квалификация қилади. Биринчи ҳолатда, суд Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 326-моддасини қўллаб, неустойка суммасини камайтириши мумкин, бу эса институтнинг компенсацион функциясига салбий таъсир кўрсатади. Иккинчи ҳолатда эса, олдиндан баҳоланган зарарлар институтининг хусусияти туфайли, суд зарарлар исботланмаганлиги ёки бундай тузилманинг ҳуқуқий табиатига зидлиги ҳақидаги даъволарга таяниши мумкин. Энг яхши вариант олдиндан баҳоланган зарарлар тўғрисидаги шартнома қоидаларини шартномавий неустойка сифатида квалификация қилишдир, чунки тўлиқ суммани ундиришда хавф мавжуд эмас. Аммо бундай ҳолатда, томонлар суд томонидан камайтирилишдан қочиш учун зарарларни баҳолашда алоҳида эҳтиёткорлик кўрсатишлари лозим.

2. Барча муҳим жиҳатларда бажариш ва топшириш-қабул қилиш тартиби

Шунингдек, ФИДИК намунавий шартнома асосида субстанциял бажариш концепцияси – етарли бажариш тамойили ётади. Бу тамойилнинг моҳияти шундаки, агар бузилиш айрим муносабатлар учун муҳим аҳамиятга эга бўлмаса, бажариш лозим даражадаги эмас, аммо етарли деб ҳисобланади ва бу мажбуриятларни бажаришни тўхтатиб қўймайди. Бу тамойил тўғридан-тўғри объектни топшириш-қабул қилиш жараёнига тааллуқлидир. ФИДИК шартномалари, хусусан, Кумуш китоб, топшириш-қабул қилишнинг икки босқичли тартибини назарда тутди:

– Биринчи босқичда ишларни яқунлашдан сўнг бажарилган ишлар бўйича топшириш-қабул қилиш далолатномаини имзолаш кўзда тутилади (taking-over certificate). Бу далолатноманинг ўзи пудратчини объектдан мақсадга мувофиқ фойдаланишга жиддий таъсир кўрсатмайдиган кичик камчиликлар, нуқсонлар ёки тугалланмаган ишлар учун жавобгарликдан озод қилмайди. Далолатнома имзолангандан кейин нуқсонларни аниқлаш даври бошланади.

– Иккинчи босқич шартномани бажариш тўғрисида гувоҳнома беришни ўз ичига олади (performance certificate). Фақат барча нуқсонларни аниқлаш, якуний ишлар бажарилиши, нуқсонларни бартараф этиш ва якуний синовлар ўтказилганидан кейин пудратчи шартномани тўлиқ бажарган деб ҳисобланади. Мажбуриятлар мазкур гувоҳнома берилганидан сўнг бажарилган деб ҳисобланади ва унда мажбуриятларнинг аниқ бажарилган санаси кўрсатилади.

Ўзбекистон Республикаси қонунчилигида далолатномада камчиликлар кўрсатилмаган тақдирда, ишларнинг сифатли бажарилган деб ҳисобланади (бунга эътироз билдириш учун судга мурожаат қилиш керак). ФИДИК проформалари бундай босқичма-босқич тартибни мустаҳкамлаш орқали томонларга текширувни янада пухтароқ ўтказиш, нуқсонларни суд иштирокисиз бартараф этиш имконини беради. Бу тизим томонларни ишларни сифатли бажаришга кўпроқ рағбатлантириши керак, чунки яширин нуқсонлар масалалари шартномавий муносабатлар доирасида ҳал қилинади, Ўзбекистон Республикасида эса яширин нуқсонлар учун жавобгарликни судда исботлаш талаб этилади.

Кўрсатилган ҳар бир босқичнинг ўзига хос хусусиятлари мавжуд. Биринчи босқич ишларни қабул қилиш зарурлиги ҳақида буюртмачини хабардор қилиш билан бошланади. Бу хабардорни пудратчи олдиндан юбориб, ишларнинг қайси санада яқунланиши ҳақида буюртмачини огоҳлантиради. Бу шарт Ўзбекистон Республикаси амалиётидан фарқли равишда, буюртмачи ўз вақти ва қабул қилиш жараёни бўйича харажатларини олдиндан режалаштиришига имкон беради, пудратчи эса ишларнинг яқунланишидан кўра кўпроқ хавфни ўз зиммасига олишга ҳожат қолмайди. Буюртмачи пудратчига қабул қилиш-юбориш далолатномаини беришга ёки уни беришдан асосли бош тортишга ҳақли. Агар буюртмачи белгиланган муддат ичида қабул қилиш далолатномаини бермаган ва уни рад этмаган бўлса, объект шартнома шартларига мувофиқ бўлган тақдирда (кейинчалик буюртмачи бунга эътироз билдириши мумкин), далолатнома кўрсатилган муддатнинг охириги кунда берилган деб ҳисобланади.

Бу қоида Ўзбекистон Республикаси ҳуқуқидаги бир томонлама қабул қилиш-далолатномаи билан ўхшаш бўлиши мумкин. Бироқ, биринчи навбатда, бу ҳужжатлар табиатан турлича. Ўзбекистон Республикаси қонунчилиги бўйича объектни топшириш-қабул қилиш далолатномаи ишлар яқунланганлигини, буюртмачининг объект ҳолатига розилигини, сифатни тасдиқлашни, объектнинг жавобгарлиги ва/ёки шикастланиши хавфининг буюртмачига ўтишини ва пудратчига шартнома нархини тўлаш мажбуриятини тасдиқлайди. ФИДИК бўйича топшириш-қабул қилиш далолатномалари фақат ишларнинг яқунланганлигини тасдиқлайди, объект ҳолати қандай бўлишига қарамай, шунингдек, объектнинг жавобгарлиги ва/ёки шикастланиши хавфининг буюртмачига ўтишини тасдиқлайди. Барча бошқа элементлар шартномани бажариш гувоҳномаси учун хосдир. Фақат у объектнинг якуний қабул қилинганлигини тасдиқлайди.

Иккинчидан, бир томонлама далолатнома томонлардан бири томонидан имзоланиши керак, аммо ФИДИК шакллари бўйича далолатномалар мажбурий эмас, агар буюртмачи ўз мажбуриятларини бажаришдан бўйин товласа. Шундай қилиб, буюртмачининг сукут сақлаши амалда унинг ишлар натижасини қабул қилишга розилигини ва кафолат муддатининг (нуқсонларни аниқлаш муддати) бошланишини англатади. Томонлар, шунингдек, босқичма-босқич қабул қилишни назарда тутишга ҳақлидирлар. Фақат шунинг ортидан буюртмачи объектнинг бир қисмидан фойдаланиш ҳуқуқига эга бўлади. Агар буюртмачи қабул қилишдан олдин объектнинг бир қисмидан фойдаланишни бошласа, шартномада босқичма-босқич топшириш мавжуд ёки йўқлигидан қатъий назар, ишлатилган қисм қабул қилинган деб ҳисобланади, гибел ва шикастланиш хавфи буюртмачига ўтади. Бу ҳолат Ўзбекистон Республикаси қонунчилигидан фарқ қилади, чунки босқичма-босқич қабул қилиш фақат шартномада назарда тутилиши мумкин. Очиқ-ойдин кўриниб турибдики, ФИДИК нормалари буюртмачи томонидан суиистеъмол қилиш хавфини камайтиради.

Иккинчи босқич шартномани бажариш тўғрисидаги гувоҳномани уни расман беришсиз олиш имконияти билан қизиқарлидир. Томонлар шуни назарда тутадиларки, агар буюртмачи кафолат муддати тугаган санадан белгиланган муддат ичида гувоҳномани бермаса, у берилган деб ҳисобланади. Бу қоида пудратчининг манфаатларини ва унинг ўз вақтида тўлов олиш ҳуқуқини ҳимоя қилади. Келтирилган нормалар томонларни низо чиққанида судга мурожаат қилишдан сақлашга қаратилган деб айтиш мумкин. Шунингдек, Ўзбекистон Республикаси бозорида бундай нормаларни қўллаш фақат уларни Ўзбекистон Республикаси қонунчилигига мослаштириш шarti билан мумкин, чунки асосий муаммо топшириш-қабул қилиш учун зарур ҳужжатларнинг миллий ва халқаро тартибга солишда турлича табиатга эгаллидир. Асосий тўсиқ бу объектни эксплуатацияга киритиш учун қурилиши якунланган объектни топшириш-қабул қилиш далолатномадан мажбурий фойдаланиш бўлиб, уни ФИДИК намунавий шартнома шакллари назарда тутмайди. Ўзбекистон Республикаси Шаҳарсозлик кодексининг 32-моддасига кўра, кўрсатилган шакл объектни эксплуатацияга киритишга рухсат олиш учун ваколатли органга тақдим этиладиган ҳужжатлар таркибига киради. Аммо, шартномани бажариш тўғрисидаги гувоҳномани кўрсатилган шаклга алмаштириш мумкин, деб ҳисоблаймиз, чунки улар моҳиятан бир хил ҳолатларни акс эттиради. Ёки мисол тариқасида Россия қонунчилигида ҳам топшириш-қабул қилиш далолатномаси ҳам, бошқа жиҳатлар билан бир қаторда, назарда тутиш мумкин.

3. Жавобгарликни чеклаш ва ҳуқуқдан воз кечиш

ФИДИК шартларига мувофиқ, томонлар бир-бирини билвосита зарарлар, йўқотилган фойда учун, шартномада кўрсатилган ҳолатлардан ташқари, жавобгарликдан озод қиладилар. Буюртмачига, масалан, пудратчи буюртмачи айби туфайли ишларини тўхтатишга мажбур бўлса, зарарларни қоплаш мажбурияти юклатилади, пудратчи эса буюртмачи ҳаракатлари билан боғлиқ бўлмаган зарар келтирилганда товон тўлашга мажбур бўлади. Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 14-моддасига кўра, зарарлар ҳақиқий зарар ва йўқотилган фойда шаклида ундирилиши мумкин, шу билан бирга улар шартнома бўйича камайтирилиши мумкин. Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик

кодексининг 332-моддаси эса зарарларни қоплаш ҳуқуқидан воз кечишни тақиқламайди. Бироқ, Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 9-моддасига кўра, фуқаролар ва юридик шахслар ўзларига тегишли ҳуқуқларни амалга оширишдан воз кечиши бу ҳуқуқларни тугатмайди. Шундай қилиб, ФИДИК бўйича ҳуқуқдан воз кечиш қоидалари Ўзбекистон Республикаси ҳуқуқига татбиқ этилганда, улар ҳақиқий бўлмаслиги мумкин.

4. Муддатни ўтказиб юбориш

Намунавий шартномада муддатлар шартлари "time is of the essence" (муддат муҳим аҳамиятга эга) ва "time at large" (муддат чекланмаган) тамойилларига асосланади. Time at large шарти қизиқарлидир, чунки у шартномада аниқ муддатлар белгиланмаганини англатади. Пудратчи, жумладан, ишлар якунланиш муддатини узайтириш ҳуқуқига эга. Агар томонлар бирор муддатнинг муҳим аҳамиятга эга эканини назарда тутмаган бўлсалар, у очиқ қолади ва ўзгариши мумкин. Бунда пудратчи ўз вақтида муддатни узайтириш зарурлиги ҳақида маълум қилган бўлса, у жавобгар бўлмайди. Бироқ, Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 666-моддасига кўра, пудрат шартномасинда муддат муҳим шарт ҳисобланади. Бу шундан далолат берадики, агар томонлар ишлар муддатини келишмаган бўлса, шартнома тузилмаган деб топилиши мумкин. Яна бир зиддият шу билан боғлиқки, агар муддатни ўтказиб юбориш натижасида буюртмачи ишни бажаришга қизиқишини йўқотса, у шартномадан воз кечиб, зарарларни, шу жумладан йўқотилган фойдани талаб қилиш ҳуқуқига эга бўлади, бу эса пудратчига салбий таъсир кўрсатади. Шунингдек, муддатни узайтириш имконияти Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 337 ва 635-моддаларига мос келмайди, уларга кўра, мажбуриятларни бажаришда муддатни кечиктириб юборган пудратчи, ҳатто охириги муддатни узайтиришга рози бўлган тақдирда ҳам, зарарларни қоплаши мумкин.

5. Адъюдикация босқичида қарорларнинг мажбурийлиги

ФИДИК шартларига кўра, низоларни ҳал қилишнинг муқобил усуллари, мажбурий судгача ҳал қилиш тартиби сифатида назарда тутилади. Махсус орган ДААВ (Dispute Avoidance/Adjudication Board) яратилади. Бу орган 2017 йилги ФИДИК ўзгаришларидан кейин ДАВ (Dispute Adjudication Board) ўрнига келди. ДААВ икки функцияни бажаради: томонлар томонидан норасмий низоларни ҳал қилиш тартиби (низоларнинг олдини олиш тўғрисидаги қоидалар) қўлланилган тақдирда медиатор функцияси ва низоларни ҳал қилиш органи функцияси. Низо ДААВга топширилган кундан бошлаб 84 кун ичида ҳал қилиниши керак, ва комиссия қарорлари чиқарилган пайтдан бошлаб кучга кирилади ва томонлар учун мажбурий бўлади. Агар томонлардан бири қарорга рози эмаслиги ҳақида билдирув топширган кундан бошлаб 182 кун ичида арбитраж муҳокамасини бошламаса, ДААВ қарори якуний ҳисобланади. Ўзбекистон қонунчилигида ДААВ қарорларини тан олиш амалда мумкин эмас, агар томонлардан бири бунга қарши бўлса, чунки фақатгина ҳакамлик судлари қарорлари тан олиниши мумкин, ДААВ бунга кирмайди. ДААВ қарори бажарилмаган тақдирда, шартнома бўйича мажбуриятларни бажармаслик деб тан олиниши мумкин, ва бунинг жазоси сифатида зарарларни ундириш ҳисобланади.

6. Кафолатлар ва кафиллик

ФИДИК намунавий шартнома шакли, жумладан, Кумуш китоб, Ўзбекистон ҳуқуқ тизимида номаълум бўлган мажбуриятларни таъминлаш усуллари ўз ичига олади, шу жумладан махсус кафолатлар ва кафилликни ҳам. Уларга Parent Company Guarantee, Tender Security, Demand Guarantee, Advance Payment Guarantee, Retention Money Guarantee, Payment Guarantee by Employer, Surety Bond, Performance Security кириши мумкин. Қонунчиликда кўрсатилган усуллардан бошқа таъминлаш усуллари қўллаш Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 259-моддасига мувофиқ тақиқланмаган. Бироқ, кўрсатилган усулларнинг квалификацияси билан боғлиқ муаммолар пайдо бўлиши мумкин. Масалан, Parent Company Guarantee (асосий компания кафолати) компания томонидан берилган кафиллик сифатида қаралади. Аммо Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 292-моддасига мувофиқ, кафиллик кўп томонлама келишув бўлиб, кафил шартнома томони ҳисобланади, бу эса ФИДИК шаклларида фарқ қилади. Шу жиҳатдан Parent Company Guarantee мустақил кафолат сифатида қаралиши керак. Энг катта муammo Retention Money Guarantee бўлиб, у пул маблағларини ушлаб қолишни ўз ичига олади. Ўзбекистон Республикаси қонунчилиги нуқтаи назаридан бундай кафолатни ҳисоб-китоб усули сифатида квалификация қилиш керак, деган позиция мавжуд. Ростдан ҳам, кўпроқ тўловдан бош тортиш қарздорни мажбуриятларни бажаришга рағбатлантириш усули бўлиб, кафолат эмас.

Хулосалар

Шундай қилиб, ЕРС лойиҳаларида шартномавий муносабатларни тартибга солиш учун Намунавий шартнома шаклиларни қўллаш шартнома шакллари қўллаш асослари нуқтаи назаридан мумкин. Ҳуқуқни қўллаш органлари ФИДИК, масалан, Кумуш китоб, ФИДИК шартларини шартнома шартларининг типик шarti сифатида ёки одатлар сифатида квалификация қилиши мумкин. Шунингдек, Намунавий шартнома шаклиларни қўллаш коллизияли тартибга солишга зид келмайди. Томонлар дуч келиши мумкин бўлган ягона муammo шартноманинг айрим шартларини жорий этиш билан боғлиқ. Шунга қарамай, объектни эксплуатацияга киритиш учун ҳужжатларни мажбурий қўллаш каби императив нормалар ҳам намунавий шартнома шакллари билан мос келади.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. *Edwin Peel* Treitel on the Law of Contract, 14th Edition: Sweet & Maxwell; 14th edition, 2015 Vol. 17-040.
2. Klee Lukas International construction contract law: John Wiley & Sons, Ltd, 2015. С. 25.
3. *Безбородова А.А.* Условия о сдаче-приемке объектов строительства: регулирование в законодательстве России и типовых формах FIDIC. Рукопись // НИУ ВШЭ. 2018.
4. *Варавенко В.Е.* Способы обеспечения исполнения обязательств, применяемые на основании типовых договоров Международной федерации инженеров-консультантов (FIDIC) // Международное публичное и частное право. 2012. N 6.
5. Новоселов М.А. Применение lex constructionis в России для регулирования договора международного строительного подряда // Законодательство. 2015. № 1. СПС Консультант Плюс.